KORUPCIA. NÁMETY NA VYUČOVANIE PRE ZÁKLADNÉ A STREDNÉ ŠKOLY

Štátny pedagogický ústav
Nadácia Zastavme korupciu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ZASTAVME KORUPCIU

ŠPÚ
ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

Rozmnožovanie a šírenie tohto diela alebo jeho častí akýmkoľvek spôsobom bez výslovného písomného súhlasu vydavateľa je porušením autorského zákona.

Korupcia. Námety na vyučovanie pre základné a stredné školy.

Publikácia bola vytvorená v spolupráci s Nadáciou Zastavme korupciu.

© Autori:
PaedDr. Zuzana Lenártová
Mgr. Zuzana Vasičáková Očenášová, MSc., Nadácia Zastavme korupciu

Recenzent:
Mgr. Helena Kopecká
Mgr. Viera Minárová

Lektor:
PaedDr. Monika Reiterová
Jazyková korektorka: Mgr. Božena Mizerová

Prvé vydanie, 2016
Počet strán: 55

Vydal: Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, P. O. Box 26, 830 00 Bratislava

ISBN 978-80-8118-182-5

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu športu Slovenskej republiky udelilo publikácii Korupcia. Námety na vyučovanie pre základné a stredné školy odporúčaciu doložku č. 2016-20745/38543:4-100C a zaradilo ju do zoznamu odporúčaných materiálnych didaktických prostriedkov určených pre základné školy a gymnáziá.

ČASŤ 1.:
ČO JE DOBRÉ A ČO ZLÉ PRE SPOLOČNOSŤ

Cvičenie:

TRIEDA AKO MALÁ SPOLOČNOSŤ

CIEĽ:

Viesť žiakov k tomu, aby uvažovali najskôr o tom, aké hodnoty uznáva každý z nich osobne, potom na akých hodnotách by sa mohli dohodnúť ako trieda, a nakoniec, ktoré z týchto hodnôt podporujú neskorumpovanú, férovú atmosféru v našej krajine.

EVOKÁCIA:

Diskusia vedená učiteľom na tému čo je čestné a čo nie, kedy sme zažili férové a kedy neférové správanie.

POSTUP:

1. Žiaci vytvoria dvojice. Urobia jeden s druhým interview s otázkami:

Poznáš statočného človeka? Podľa čoho si rozpoznal, že je statočný a čestný? Ktoré hodnoty tento človek uznáva?

2. Každá dvojica prezentuje svoje zistenia, tie sa zapisujú na flipchart.

3. Trieda vytvára kódex čestného správania triedy. Žiaci hlasujú a diskutujú, ktoré z hodnôt a férových správaní na flipcharte budú a ktoré nebudú súčasťou „ústavy“ či „kódexu“ triedy. Spoločne skúmajú rozdiel medzi hodnotou a normou (pravidlom) a formulujú konkrétne pravidlá, ktoré vyplývajú z nimi vybraných hodnôt pre „ústavu“ triedy. Na konci učiteľ vyzve, aby sa vyjadrili aj tí žiaci, ktorí doteraz mlčali.

4. Nadväzujúca aktivita: každý žiak nakreslí návrh erbu triedy, ktorý bude zdobiť kódex férového správania a vyjadrovať jeho hodnoty.

UVEDOMENIE

Diskusia vedená učiteľom na tému, ktoré z hodnôt, o ktorých hovorili, podporujú neskorumpovanú spoločnosť v ich obci, meste či krajine.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Flipchart

VEK

12-18

ČAS

45 minút

ČASŤ 2.: ČO JE VEREJNÉ A ČO JE SÚKROMNÉ? AKO TO SÚVISÍ SO MNOU?

Cvičenie:

SPOLOČNÁ POKLADNICA A MOJA VLASTNÁ PEŇAŽENKA

CIEĽ:

Prakticky pochopiť rozdiel medzi verejnými a súkromnými peniazmi.

EVOKÁCIA:

Učiteľ vysvetlí žiakom primeraným spôsobom čo je, ako funguje a ako sa napĺňa a míňa štátny rozpočet.

POSTUP:

1. Každý žiak dostane 10 kúskov farebného papiera - „peniaze". Každej farbe sa stanoví peňažná hodnota.

2. Trieda sa v riadenej diskusii rozhoduje koľko „peňazí" každý odovzdá do škatule – „spoločnej pokladnice triedy" a koľko si nechá pre seba. Informované rozhodovanie s porozumením je vhodné podporiť aj prostredníctvom diskusiu na tému, ktoré potreby má žiak v škole, ktoré z nich si má uspokojovať skôr sám a kde je vhodnejšie postupovať spoločne.

3. Trieda sa v riadenej diskusii rozhoduje, na čo sa využijú vyzbierané „peniaze". Jednotlivé nápady sa spisujú na flipchart. Žiaci hlasujú a dohovárajú sa, ktoré z nápadov na flipcharte sa zrealizujú. Na konci učiteľ vyzve, aby sa vyjadrili sa aj tí žiaci, ktorí doteraz mlčali.

4. Trieda sa v riadenej diskusii rozhoduje, kto sa bude starať o „spoločnú pokladnicu triedy" a kto bude realizovať nápady na míňanie spoločných „peňazí".

5. Každý žiak napíše anonymne, čo sa mu páčilo a s čím pri tomto rozhodovaní nebol spokojný.

UVEDOMENIE

Učiteľ číta anonymné odkazy žiakov a prostredníctvom nich osvetľuje žiakom, že štátny rozpočet funguje podobne ako spoločná pokladnica triedy. Uvádza, ktoré pravidlá pomáhajú, aby sa spoločné peniaze nestrácali alebo nehromadili v rukách jednotlivcov. Na nasledujúcej hodine je možné nadviazať cvičením o význame slova korupcia (viď. nižšie).

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Malé kúsky farebného papiera
Škatuľa

VEK

12-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

VEREJNÝ A SÚKROMNÝ ZÁUJEM

CIEĽ:

Na konkrétnych prípadoch objasniť, čo znamená konflikt záujmov a ako súvisí s korupciou.

EVOKÁCIA:

Učiteľ objasní rozdiel medzi verejným a súkromným záujmom.

POSTUP:

1. Žiaci v malých skupinách (trojiciach) diskutujú o tom, aké povolania a profesie ich zaujímajú.

2. Trieda vyberie tri povolania/profesie a v riadenej diskusii pomenúva, aké povinnosti má človek, ktorý dané povolanie vykonáva. Povinnosti sa spisujú na flipchart.

3. Učiteľ pomôže žiakom rozlíšiť, ktoré z týchto povinností má daný profesionál voči verejnosti – svojej obci, mestu či krajine, v ktorej žije.

4. Trieda v riadenej diskusii navrhuje, aké súkromné povinnosti a záujmy môže mať človek, aj keď je v danej profesii. Je vhodné vysvetliť, že súkromné záujmy ako také nie sú negatívne – má ich každý z nás. Problém hrozí až pri kolízii s povinnosťou vyplývajúcou z danej profesie.

5. Trieda spoločne diskutuje k otázkam:

Aké povinnosti a obmedzenia by ste stanovili verejnému činiteľovi? Napríklad môže prijať dary? Môže využiť informácie získané vo verejnej funkcii na súkromné účely?
Môže minister podnikať? Aké sú z toho výhody a nevýhody pre neho a pre spoločnosť? Ktoré funkcie a aktivity by minister vo verejnej pozícii nemal vykonávať?
Majú sa tieto obmedzenia vzťahovať aj na príbuzných ministra? Ak áno – dokedy? Počas vykonávania funkcie ministra alebo aj po odchode z funkcie?

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Flipchart

VEK

12-18

ČAS

45 minút

Cvičenie:

KTORÉ INFORMÁCIE SÚ VEREJNÉ A KTORÉ SÚKROMNÉ?

CIEĽ:

Vymedziť pojmy verejné a súkromné informácie, určiť rozdiel medzi nimi, oboznámiť sa so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám.

EVOKÁCIA:

Diskutujte so žiakmi na tému, ktoré informácie podľa nich treba sprístupňovať verejnosti a ktoré by mali štátne úrady tajiť. Poskytnite základnú informáciu o existencii a logike zákona o slobodnom prístupe k informáciám (zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám).

POSTUP:

Rozhodnite, ktoré z nasledujúcich informácií majú byť žiadateľom poskytnuté. Svoje rozhodnutie zdôvodnite. (viď príloha 1)

1. Občan, na ktorého sa sťažovali viacerí občania, žiada od obce kópiu sťažnosti, na ktorej sú podpisy sťažovateľov.
2. Mladí manželia bez bytu žiadajú od bytového odboru informáciu o kritériách a spôsobe prideľovania sociálnych bytov a zaujíma ich tiež zoznam ľudí, ktorí takéto byty získali.
3. Stavebná firma, ktorá neuspela vo výberovom konaní, požiadala ministerstvo o poskytnutie informácie, kto získal zákazku na stavbu školy, aké boli kritériá a kto rozhodol.
4. Firma prijímajúca nového pracovníka požiadala lekára o poskytnutie údajov o zdravotnom stave prijímaného.
5. Súkromná firma sa obrátila na komerčnú banku so žiadosťou o poskytnutie informácie o stave účtu podnikateľa XY, ktorý je dlhodobo dlžníkom tejto firmy.
6. V istom meste na Slovensku vznikla nová súkromná škola. Budovu získala do prenájmu od gymnázia, ktorého zriaďovateľom (aj majiteľom budovy) je vyšší územný celok (VÚC). Gymnázium je samostatným právnym subjektom. Jedným zo zakladateľov školy je poslanec zastupiteľstva VÚC. Povráva sa, že riaditeľom novej školy bude riaditeľ gymnázia, v priestoroch ktorého škola sídli, alebo pracovníčka krajského školského úradu. V tomto prípade môže ísť o korupciu. Zostavte žiadosť (žiadosti) o informácie, ktoré vám pomôžu objasniť všetky dôležité skutočnosti. Zamerajte sa na to,
   a) aké informácie budete žiadať,
   b) komu bude žiadosť adresovaná.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Flipchart
Ceruza
Pero
Fixky
Lepidlo
Lepiaca páska

VEK

15-16

ČAS

45 minút

ČASŤ 3.:
ČO JE KORUPCIA?

Cvičenie:

MOJA DEFINÍCIA KORUPCIE

CIEĽ:

Naučiť žiakov rozlíšiť, čo je a čo nie je korupcia.

EVOKÁCIA:

Žiakom položíme otázku, čo je podľa ich názoru korupcia. Ich asociácie zapisujeme na flipchart (môže to byť aj myšlienková mapa). Do stredu napíšeme tému korupcia a k nej pridávame, resp. spájame ďalšie súvisiace pojmy, napr. trestný čin, zákazky, protikorupčná politika a pod.

POSTUP:

Tvorba myšlienkovej mapy stavia na princípe grafického znázornenia premýšľania o téme a jej asociácii. Ideálny postup je odvíjať od ústrednej témy prvky druhého a tretieho rádu a spájať ich podľa logickej postupnosti a previazanosti. Obsah nie je nijako obmedzený, záleží na vás, čo považujete za súvisiace s problematikou korupcie. Vytvorené myšlienkové mapy predstavte ostatným a komentujte jednotlivé prvky. Diskutujte o tom, či a prečo sa tieto prvky s korupciou spájajú.

UVEDOMENIE:

Žiakov rozdeľte do skupín a rozdajte kartičky, na ktorých sú rôzne situácie. Každú situáciu posúdia a do záznamových hárkov zapíšu:

- či danú situáciu považujú alebo nepovažujú za korupciu,
- či je to situácia, ktorá síce podľa ich názoru nie je protizákonná, ale považujú ju za škodlivú pre spoločnosť,
- či ide v danom prípade o lobing alebo korupciu.[1]

Cieľom tejto aktivity je vyvolať diskusiu. Učiteľ uvedie niektoré definície korupcie, ktoré obsahuje náš Trestný zákon a niektoré teoretické zdroje. Naznačí sa problém širšieho a užšieho vymedzenia. (situácie – viď príloha 2). Učiteľ uvedie príklady korupcie nielen z verejného, ale aj zo súkromného sektora.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Audiovizuálna ukážka alebo text
Literatúra zaoberajúca sa definíciami korupcie
Konkrétne prípady korupcie
Záznamový hárok
Fixky
Flipchart

VEK

12-15

ČAS

45 - 90 minút

[1] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 8

Cvičenie:

MOJA DEFINÍCIA KORUPCIE
(pokračovanie)

REFLEXIA:

Zhodnotenie hodiny. Zadanie domácej úlohy. Na nasledujúcu hodinu môžu žiaci urobiť monitoring tlače a prostredia, priniesť príklady z histórie, literatúry, filmu, resp. z iných zdrojov a ďalšie príbehy, o ktorých by chceli hovoriť.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Audiovizuálna ukážka alebo text
Literatúra zaoberajúca sa definíciami korupcie
Konkrétne prípady korupcie
Záznamový hárok
Fixky
Flipchart

VEK

12-15

ČAS

45 - 90 minút

Hra:
ČO JE ČO?

PRÍPRAVA:

Vytvoriť kartičky s názvami jednotlivých typov korupcie, pridružených javov a javov, ktoré sa nedajú jednoznačne zaradiť. Žiaci sa rozdelia do skupín po šesť, v rámci skupiny sa rozdelia do tímov po dvoch.

Pri zadávaní je dôležité žiakom zdôrazniť, že nejde len o typy korupcie, ale že niektoré z javov korupciou nie sú (aby nepovažovali napr. lobing za korupciu – ten sám o sebe korupciou nie je). Hru je vhodné hrať až po objasnení nižšie uvedených typov korupcie a s tým súvisiacich javov.

1) Podplácanie úradníkov
2) Prijatie úplatku
3) Sprenevera
4) Zneužitie právomoci
5) Tunelovanie
6) Klientelizmus
7) Nepotizmus
8) Konflikt záujmov
9) Lobing
10) Biely kôň
11) Schránková firma
12) Daňový únik

Kartičky sa náhodne premiešajú. Hráč sa pozrie na hornú kartičku a jeho úlohou je v časovom limite 60 sekúnd spoluhráčovi z dvojice vysvetliť, o aký jav sa jedná (klientelizmus, lobizmus atď.). Nesmie pritom použiť žiadne zo slov uvedených na kartičke (nepočítajú sa predložky a spojky). Ak by slovo vyslovil, musel by kartičku odložiť a vytiahnuť a opisovať ďalšiu – ide o opis javu. Spoluhráč má za úlohu presne uhádnuť, o aký pojem sa jedná. Hádať môže iba spoluhráč. Tím môže za daný limit 60 sekúnd hádať aj viac pojmov. Kartičku s termínom, ktorý dvojica uhádne, si dáva bokom a počíta ju ako bod. Po uplynutí limitu 60 sekúnd opisuje a háda zase ďalšia dvojica hráčov.

Koniec kola nastane, keď sú uhádnuté a rozobrané všetky kartičky. Môže nasledovať druhé kolo, kedy sa tie isté pojmy (kartičky) hádajú na základe pantomimického predvedenia. Časový limit je opäť 60 sekúnd pre jeden tím. Vyhráva tím, ktorý má najviac bodov (uhádnutých pojmov).

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Malé kúsky farebného papiera
Škatuľa

VEK

12-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

KORUPCIA A NAŠA SPOLOČNOSŤ

CIEĽ:

Načrtnúť širšie súvislosti medzi korupciou, spoločnosťou a jedincom.

EVOKÁCIA A POSTUP:

Diskutujte so žiakmi na tému, čo pre nich znamenajú tieto slová: korupcia, úplatok, odmena, bonus, firemné benefity a aké formy môže mať úplatok.

UVEDOMENIE:

Rozdeľte žiakov do skupín a vyzvite ich, aby každá skupina hľadala odpovede na uvedené otázky.

Zažili ste niekedy podplácanie? Aké to bolo? Snažili sa vás niekedy podplatiť rodičia alebo starí rodičia? Alebo vy – podplatili ste už niekedy niekoho?

Ak by ťa škôlkar požiadal o vysvetlenie, čo znamená slovo korupcia, čo odpovieš?

Zažil si vo svojom živote korupciu?

Ktorá oblasť je podľa teba najviac skorumpovaná (politika, školstvo, výstavba, zdravotníctvo, poľnohospodárstvo, armáda, doprava)? Podľa čoho to vieš?

Čo je na korupcii zlé pre našu spoločnosť? Podľa čoho to vieš?

Ktoré hodnoty korupcia ničí? Sú to aj tvoje hodnoty?

Môže byť korupcia prospešná pre krajinu?

Kedy je korupcia ospravedlniteľná?

Ktorá osoba je podľa teba viac skorumpovaná – tá, ktorá úplatok prijíma, alebo tá, ktorá ho dáva?

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Ceruza
Pero
Lepidlo
Lepiaca páska
Fixky
Flipchart

VEK

13-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

KORUPCIA A NAŠA SPOLOČNOSŤ

(pokračovanie)

Ako korupcia vplýva na bežný život ľudí?

Keby si bol prezident, čo by si urobil, aby sa na Slovensku znížila korupcia?

Keby si bol minister a zistil by si, že niektorí úradníci na tvojom ministerstve sú skorumpovaní, čo by si robil?

Prečo sú podľa teba niektoré krajiny viac skorumpované ako iné?

Prevláda korupcia viac v demokracii alebo v krajinách, kde vládne jednotlivec absolútnou mocou?

Aký vplyv bude mať podľa teba globalizácia na korupciu?

Môže byť korupcia zničená alebo je súčasťou ľudskej prirodzenosti?

DOPLŇTE VHODNÉ SLOVÁ:

1. Korupcia je často len výsledkom ľudskej ..... "prejsť cez rozum systému".

2. Na úradoch sa môžu diať rôzne ..... korupcie, napríklad ..... .

3. Existujú rôzne dôvody, prečo sa korupcia deje, napríklad ..... .

4. .....sa povie, ako urobí v mnohých prípadoch!

5. Korupcia ..... v prostredí, kde je tolerovaná a kde je ťažké odolať pokušeniu.

6. Koniec koncov, ... redukcia korupcie by bola dosiahnutá, keby všetky odvetvia spoločnosti (politické, obchodné a občianske) spolupracovali, a tak dosiahli spoločné ciele.

7. V niektorých prípadoch je vlastne súčasťou ..... a kultúry krajiny dávať a prijímať "dary".

(odpovede – viď príloha 3)

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Ceruza
Pero
Lepidlo
Lepiaca páska
Fixky
Flipchart

VEK

13-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

PRÍČINY KORUPCIE

CIEĽ:

Rozvíjať schopnosť analyzovať problém korupcie a zamýšľať sa nad jej príčinami. Ukázať žiakom, s čím tento jav súvisí a tým naznačiť možné nástroje na jeho odstránenie. Naučiť žiakov hľadať analogické situácie a využiť poznatky pri sledovaní verejného života.

EVOKÁCIA:

Učiteľ vysvetlí, prečo dochádza ku korupcii.
Korupcia súvisí s dvomi typmi zlyhaní – so zlyhaniami inštitúcií a zlyhaniami ľudí. Príčiny korupcie treba hľadať v rovine formálnych aj neformálnych pravidiel, medzi ktorými existujú vzájomné väzby. Zjednodušene povedané, korupcia je možná preto, lebo ju zákony buď umožňujú alebo zakazujú, ale inštitúcie často nie sú schopné ju odhaliť a potrestať. Zároveň je korupcia možná preto, že postoje ľudí, ich hodnotové nastavenie, ju podporujú alebo tolerujú. Príčiny korupcie súvisia s vysokým prospechom z korupcie a nízkym rizikom spojeným s korupčnou transakciou. Čím je možnosť prospechu vyššia, tým je motivácia konať korupčne vyššia. Čím menej hrozí, že korupcia bude odhalená a potrestaná, tým viac odvahy existuje na korupčné konanie.
Priestor na korupciu vzniká najmä vtedy, ak pravidlá neexistujú, sú v nich medzery a nedostatky, pravidlá sú nejasné, nepredvídateľné, čo umožňuje voľnosť v rozhodovaní a subjektivizmus, alebo ak sa dodržiavanie pravidiel nevynucuje.

Javy, ktoré vytvárajú „živnú pôdu“ pre korupciu[2]:

Nerovnosť v prístupe k štátnym zdrojom:

- ak štát zasahuje do ekonomických procesov udeľovaním výnimiek, ak existuje veľa povolení, licencií, koncesií, dotácií, exkluzívnych práv,
- ak existuje výrazná nerovnováha medzi ponukou a dopytom pri poskytovaní verejných služieb,
- ak existuje asymetrický prístup k informáciám verejného sektora.

Voľnosť v rozhodovaní:

- neexistencia, nejasnosť, nejednoznačnosť kritérií,
- nejasnosť postupov rozhodovania,
- rozhodnutie má možnosť ovplyvniť jeden pracovník,
- nie sú zavedené viacstupňové postupy, kolektívne orgány na rozhodo-

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Záznamové hárky s výrokmi
Východiskový text
Prípad zo zahraničia

VEK

15-17

ČAS

45-90 minút

[2]Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 34

Cvičenie:
PRÍČINY KORUPCIE (pokračovanie)

vanie,
- nie je povinnosť odôvodniť rozhodnutie,
- nie je možnosť alebo je iba obmedzená možnosť preskúmania rozhodnutia,
- nerieši sa konflikt záujmov.

Nízka transparentnosť vo verejnom sektore, v politickom a mediálnom prostredí:

- nezverejňovanie, respektíve obmedzené zverejňovanie kritérií, postupov, odôvodnení rozhodnutí,
- nezverejňovanie, respektíve obmedzené zverejňovanie výsledkov rozhodovania – napr. príjemcov dotácií, podpôr, licencií, zmlúv, ktoré uzatvára štát, napr. pri privatizácii, verejnom obstarávaní,
- nízka transparentnosť politického prostredia,
- neexistujú mechanizmy skladania účtov,
- nízka transparentnosť mediálneho prostredia.

POSTUP:

Učiteľ rozoberá so žiakmi prípady korupcie – ako to niekedy funguje na Slovensku (viď príloha 4)

UVEDOMENIE A REFLEXIA

Učiteľ navrhne hru „vadí – nevadí“ k prebraným kauzám.
Žiaci a učiteľ vypĺňajú tento hárok[3] (viď ďalšia strana):

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Záznamové hárky s výrokmi
Východiskový text
Prípad zo zahraničia

VEK

15-17

ČAS

45-90 minút

[3]Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 36

Cvičenie:
PRÍČINY KORUPCIE (pokračovanie)

Výrok	Súhlasím	Nesúhlasím
Korupcia je stará ako ľudstvo a nikdy úplne nevyhynie.		
Keď všetci podplácajú, nemá význam, aby som sa ja správal ináč.		
Zákony nezmôžu proti korupcii nič, pokiaľ ľudia nezmenia svoje hodnoty.		
Keď úradník vybaví niečo rýchlejšie, ako mu ukladá zákon, potom je „obálka“ len odmenou za to, čo spravil navyše.		
Korupcia sa objaví tam, kde je niečoho nedostatok.		
Pri úplatkárstve by sa mal trestať len ten, kto úplatok berie – ten, kto ho dáva, bol často situáciou k tomu donútený.		
Ak podnikateľ podporuje niektorú politickú stranu, je prirodzené, že sa mu na oplátku poskytnú výhody (pri verejných zákazkách, prideľovaní dotácií, licencií a pod.).		
Na obmedzenie korupcie stačí, ak sa na miesta vo verejnom sektore dostanú noví, čestní ľudia.		
Ak by sa poskytovali všetky informácie o tom, čo robí verejný sektor, bolo by menej korupcie.		
Na Slovensku sa ľudia začali báť dávať úplatky, pretože polícia odhalila veľa prípadov korupcie.		
Ak by som sa viac zaujímal o to, čo sa deje v našej obci/meste, ako sa používajú verejné financie, bolo by menej korupcie.		
Médiá nemôžu bojovať s korupciou, pretože sú samy skorumpované.		

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Záznamové hárky s výrokmi
Východiskový text
Prípad zo zahraničia

VEK

15-17

ČAS

45-90 minút

DISKUSIA:

Na čom ste sa ako trieda dohodli?
Ktorý výrok bol najrozporuplnejší (vyvolával rôzne názory)? Prečo?
S ktorým výrokom ste súhlasili všetci bez problémov? Prečo?
Zmenili ste v priebehu diskusie svoje názory? Čo vás k tomu viedlo?

Cvičenie:

PRÍBEHY ZO ŽIVOTA - ČO JE A ČO NIE JE KORUPCIA...

CIEĽ:

Načrtnúť širšie súvislosti medzi korupciou, spoločnosťou a jedincom.

EVOKÁCIA:

Prostredníctvom diskusie.

POSTUP

Diskutujte spoločne so žiakmi. Rozhodnite, v ktorých prípadoch ide o korupciu. Svoje rozhodnutie zdôvodnite. Rozlišujte právnu a politickú rovinu problému.

1. Ministerstvo prideľuje dotácie poľnohospodárskym podnikom. Dostala ich aj firma, kde bol minister v minulosti spoločníkom. Bráni sa tým, že neporušil žiaden zákon a dotácie dostali všetky firmy, ktoré o to požiadali.

2. Stála zákazníčka dá v kaderníctve prepitné, pretože je veľmi spokojná s novým účesom a milým prístupom kaderníčky.

3. Manželka muža, ktorého majú operovať, prinesie pred operáciou lekárovi a sestričkám kávu.

4. Pacient v nemocnici prinesie sestričkám pri prepustení bonboniéru.

5. Občianske združenie združujúce starostov miest a obcí využíva všetky cesty a politické prepojenia na to, aby nebola prijatá zmena zákona, ktorá by umožnila externú kontrolu finančného hospodárenia miest a obcí.

6. Vysoko postavený úradník Ministerstva zdravotníctva SR a jeho bývalý spolužiak, obvodný lekár, požadovali 30 000 € od súkromného podnikateľa za to, že dajú ministrovi na podpis povolenie na privatizáciu rádiodiagnostického odboru pre súkromný sektor.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Flipchart
Ceruza
Pero
Fixky
Lepidlo
Lepiaca páska

VEK

15-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

PRÍBEHY ZO ŽIVOTA - ČO JE A ČO NIE JE KORUPCIA... (pokračovanie)

UVEDOMENIE:

Prečítajte si výsledky dvoch rôznych sociologických výskumov (viď ďalšia strana).
Porovnajte výskumné metódy, ktoré výskumníci použili. Rozhodnite, ktorý výskum objektívnejšie vypovedá o skutočnom stave korupcie v SR. Svoje rozhodnutie zdôvodnite.[4]
Štatistické údaje sú staršieho dáta, zmyslom cvičenia je, aby sa žiaci naučili rozumieť a rozlišovať jednotlivé typy štatistického zisťovania v oblasti korupcie.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Flipchart
Ceruza
Pero
Fixky
Lepidlo
Lepiaca páska

VEK

15-16

ČAS

45 minút

[4]Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 32

Cvičenie:

PRÍBEHY ZO ŽIVOTA - ČO JE A ČO NIE JE KORUPCIA... (pokračovanie)

Objasnené prípady súvisiace s korupciou v SR

Rok	1999	2000	2001	2002	2003	do konca júla 2004
trestný čin	zistené/ objasnené	zistené/ objasnené	zistené/ objasnené	zistené/ objasnené	zistené/ objasnené	zistené/ objasnené
úplatkárstvo	15/15	40/34	31/30	65/48	81/38	87/54
podplácanie	9/9	64/60	52/48	74/70	66/57	47/41
spolu:	24/24	104/94	83/78	139/118	147/95	134/95

Zdroj: Komunikačný odbor ministerstva vnútra SR

Index vnímania korupcie občanmi (CPI)

Krajina	CPI – 1998	CPI – 1999	CPI – 2000	CPI – 2001	CPI – 2002	CPI – 2003	CPI – 2004	CPI – 2005
Slovensko	3,9	3,7	3,5	3,7	3,7	3,7	4	4,3
Česko	4,8	4,6	4,3	3,9	3,7	3,9	4,2	4,3
Poľsko	4,6	4,2	4,1	4,1	4,0	3,6	3,5	3,4
Maďarsko	5,0	5,2	5,2	5,3	4,9	4,8	4,8	5

Legenda:
Skóre uvedené v tabuľke uvádza index vnímania korupcie v jednotlivých krajinách:
0 = veľmi korupčná krajina; 10 = krajina korupčne čistá
Zdroj: Transparency International

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Flipchart
Ceruza
Pero
Fixky
Lepidlo
Lepiaca páska

VEK

15-16

ČAS

45 minút

ČASŤ 4.:
ČO JE ODMENA, ČO JE NEČESTNÉ KONANIE A ČO JE TRESTNÝ ČIN?

Cvičenie:

ODMENA, POZORNOSŤ, ÚPLATOK – V ČOM JE ROZDIEL?

CIEĽ:

- *Oboznámiť sa s pojmami korupcia, úplatok, odmena, bonus a poznať rozdiel medzi nimi.*

EVOKÁCIA:

Diskutujte so žiakmi na tému, čo pre nich znamenajú tieto slová: korupcia, úplatok, odmena, bonus, firemné benefity.

POSTUP:

Hľadajte so žiakmi odpovede.

Čo to je? Ako sa to volá jedným slovom?

1. Nepeňažná odmena pre zákazníkov alebo dodávateľov, napr. výlety dôležitých klientov na futbalové zápasy, preteky formuly 1.

2. Veľmi malé peniaze, dostávajú ich tí, ktorí vám slúžia nejakým spôsobom, napr. taxikár, kaderníčka, čašník.

3. Niečo, čo vám zamestnávateľ poskytne ako súčasť práce (firemné auto, zdravotná starostlivosť).

4. Dar, ktorý je ponúkaný za účelom zaistenia nepoctivého činu alebo zvýhodňovanie, napr. učiteľ dostane peniaze, aby ti zabezpečil, že urobíš test na budúcej hodine.

5. Peniaze, ktoré dostane zamestnanec za svoju dobre odvedenú prácu.

6. Použitie nejakej sily alebo pozície na osobný prospech za akúkoľvek cenu.

(odpovede – viď príloha 5)

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Flipchart
Ceruza
Pero
Fixky
Lepidlo
Lepiaca páska

VEK

13-14

ČAS

45 minút

Cvičenie:

KORUPCIA A TRESTNÉ ČINY

CIEĽ:

Zdôrazniť, že z hľadiska trestnej zodpovednosti je trestné nielen branie úplatkov, ale aj ich ponúkanie, pričom nezáleží na výške alebo forme ponúknutého úplatku. Oboznámiť žiakov s tým, že trestne zodpovedný je aj ten, kto neprekazí či neoznámi spáchanie trestného činu korupcie.

EVOKÁCIA:

Korupcia je širší pojem ako pojem úplatkárstvo. Ukrývajú sa za ním trestné činy prijímania úplatku, podplácania, nepriamej korupcie, volebnej korupcie a niekedy aj zneužívania právomoci verejného činiteľa (aj keď je tento trestný čin zaradený v Trestnom zákone inam – medzi trestné činy verejných činiteľov). Môže ísť aj o akékoľvek iné správanie osôb alebo voči osobám, ktorým sú zverené kompetencie vo verejnom alebo súkromnom sektore, odporujúce povinnostiam vyplývajúcim z ich postavenia a smeruje k získaniu nenáležitých výhod.

Ide o také správanie, výsledkom ktorého je na jednej strane „spokojnosť“ nad poskytnutím neoprávnenej výhody a na strane druhej poškodzovanie verejných záujmov a verejnosti, teda „nespokojnosť“ ostatných. Niekde uprostred stojí obálka s patričnou sumou, dovolenka, auto, či iná nenáležitá výhoda. Správanie aj jednej strany (tej, ktorá úplatok poskytuje), aj druhej strany (tej, ktorá úplatok prijíma) je v rozpore so zákonmi a je trestnoprávne postihnuteľné. Zneužívanie právomoci verejného činiteľa nepatrí priamo k trestným činom korupcie, často však ide ruka v ruke s niektorým z nich. Ak verejný činiteľ pri úmyselnom zneužití svojho postavenia prijme aj úplatok, dopúšťa sa naraz trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa aj trestného činu prijímania úplatku.

UVEDOMENIE:

Rozdelíme žiakov do šiestich skupín. Každá skupina dostane v paragrafovom znení jeden z uvedených trestných činov korupcie (viď príloha 6), ako je prijímanie úplatku, podplácanie, nepriama korupcia atď. Úlohou žiakov bude zostaviť charakteristiky trestných činov korupcie, čiže akýsi zoznam základných skutočností, ktoré musia byť naplnené, aby sa takéto správanie mohlo označiť za trestný čin. Ku každej charakteristike žiaci uvedú jeden príklad, ktorý by sa mohol stať alebo sa stal v ich meste/obci.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Paragrafové znenie jednotlivých trestných činov korupcie a zneužívania právomoci verejného činiteľa
Hárok s prípadmi
Flipchart
Fixky

VEK

15-17

ČAS

45 minút

Cvičenie:

KORUPCIA A TRESTNÉ ČINY
(pokračovanie)

Napríklad pri trestnom čine prijímania úplatku je jednou z charakteristík porušenie povinností vyplývajúcich zo zamestnania, povolania. Ako príklad možno uviesť, že ide o také správanie, keď bol policajt povinný uložiť pokutu za priestupok, ale ju neuložil, pretože dostal úplatok.
Pri tejto úlohe nie je dôležité úplné porozumenie textu zákona, ale to, aby si žiaci pod jednotlivými formuláciami paragrafov dokázali predstaviť aj reálne a konkrétne konanie, situáciu, osoby a pod. Každá skupina oboznámi s výsledkami svojej práce ostatných. Výsledky zapisujeme na flipchart.

REFLEXIA:

Keď žiaci získajú prehľad o trestných činoch korupcie, dostanú hárok, na ktorom sú tlačové správy o odhalených prípadoch korupcie. Ich úlohou bude priradiť prípady k jednotlivým paragrafom Trestného zákona a určiť, kto je podľa ich názoru páchateľom trestného činu. O výsledkoch diskutujú, kým nenájdu spoločné riešenie. [5] (príloha 7)

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova
Ekonomika

POMÔCKY

Paragrafové znenie jednotlivých trestných činov korupcie a zneužívania právomoci verejného činiteľa
Hárok s prípadmi
Flipchart
Fixky

VEK

15-17

ČAS

45 minút

[5] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 14

Cvičenie:

ETIKA A KORUPCIA: NIE JE TO TRESTNÝ ČIN, ALE JE TO NEČESTNÉ.

CIEĽ:

Otvoriť diskusiu o etickom rozmere vo verejnom sektore. Výsledkom hry nie je jednoznačný záver o dobrom riešení, ale skôr pochopenie súvislostí, ktoré so sebou prinášajú etické dilemy[6] a uvažovanie o tom, aké etické nástroje treba v organizáciách vytvárať.

EVOKÁCIA:

Protikorupčné opatrenia musia pôsobiť nielen v rovine prevencie a represie, ale musia byť zamerané aj na rovinu etickú. Okrem právnych noriem je spoločnosť usmerňovaná i prostredníctvom jemnejších pravidiel, ktoré nemusia mať prvok právnej sankcie pri ich nedodržaní, ale majú v sebe prvok určenia modelového správania a odsúdenia vo forme verejnej mienky. Je preto dôležité zvyšovať vnímavosť aj voči tejto rovine správania. Zároveň je vhodné rozprávať sa o tom, že etické normy sa vyvíjajú v čase – nemožno posudzovať podľa súčasných noriem správanie pred desiatkami rokov.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Východiskový text
Fixky
Flipchart

VEK

14-17

ČAS

45 minút

UVEDOMENIE:

SITUÁCIA 1
„Rekonštrukcia kuchyne“

Predstavte si, že ste vysokým funkcionárom ministerstva, ktorý má na starosti boj proti organizovanému zločinu. Kvôli vašej osobnej bezpečnosti aj bezpečnosti vašej rodiny majú byť vo vašom byte nainštalované bezpečnostné zariadenia. Táto inštalácia je platená štátom. Dodávateľ, ktorý bol preverený z hľadiska vysokého stupňa bezpečnosti a dostal certifikát na realizovanie týchto prác, vám ponúkol, že okrem inštalovania bezpečnostného zariadenia môže urobiť aj rekonštrukciu vašej kuchyne. Výhodou môže byť skutočnosť, že vo vašom byte sa bude pohybovať iba

[6]Etická (morálna) dilema je konflikt medzi dvoma morálnymi normami, teda pravidlami ktoré nad rámec zákonov usmerňujú ľudské správanie a konanie v každodennom spoločenskom bytí ľudí a sú praktickým vyjádrením morálnych princípov danej spoločnosti či komunity.

ETIKA A KORUPCIA: NIE JE TO TRESTNÝ ČIN, ALE JE TO NEČESTNÉ.

(pokračovanie)

preverený dodávateľ. Dodávateľ vám ponúka možnosť rekonštrukcie kuchyne za atraktívnu cenu.
Akceptovali by ste túto ponuku?
a) Áno, nie je to problém, pretože zaplatím dodávateľovi za prácu. Nie je ani dôvod informovať nadriadeného o tejto situácii, pretože ide o súkromnú záležitosť.
b) Áno, ale informoval by som svojho nadriadeného o takejto transakcii.
c) Nie. Mohol by som zneužiť svoje postavenie štátneho zamestnanca.
d) Iné riešenie. Popíšte aké.

Postup

- Rozdeľte sa do skupín podľa toho, k akému riešeniu sa prikláňate.
- V skupine prediskutujte situáciu a pripravte si argumenty podporujúce dané riešenie.
- Skupiny prezentujú dôvody, prečo sa priklonili k danej alternatíve.
- V druhom kole skupiny pripravujú stanovisko, či pod vplyvom argumentov iných skupín zmenili svoje pôvodné rozhodnutie alebo majú ďalšie argumenty na obhájenie svojej pozície.
- Prezentovanie nových pozícií a argumentov.
- Aké zovšeobecnenie je možné z prípadu urobiť?
- Prečo je dôležité, aby sa práve tento človek, vysoký funkcionár ministerstva, zachoval správne, aj keby mu za neetické správanie sa nehrozil žiaden trest?

SITUÁCIA 2
„Pridelenie dotácie“

Ste ministrom dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja a vaša manželka pracuje ako top manažérka stavebnej firmy, ktorej akcie vlastníte aj vy. Táto firma získala dotácie z uvedeného ministerstva v rámci rozvojových projektov EÚ. Vy osobne ste sa nezúčastnili rozhodovania o pridelení dotácie, ale mali ste nepriamy vplyv na menovanie členov komisie. Médiá od vás teraz žiadajú vysvetlenie o možnom konflikte záujmov. [7]
Čo urobíte?
a) Nič. Ako ministrovi by mi mali veriť, že neurobím nič, čo by znamenalo zneužitie mojich ministerských právomocí na súkromný prospech.
b) Rozumiem možnej obave, a preto predám akcie spoločnosti, aby som sa vyhol podozreniu na možný konflikt záujmov.
c) Verejne deklarujem, že som urobil všetky potrebné kroky, aby som sa

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Východiskový text
Fixky
Flipchart

VEK

14-17

ČAS

45 minút

[7] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 18

Cvičenie:

ETIKA A KORUPCIA: NIE JE TO TRESTNÝ ČIN, ALE JE TO NEČESTNÉ. (pokračovanie)

vyhol konfliktu.
d) Iné riešenie, uveďte aké?

Postup

- Rozdeľte sa do skupín podľa toho, k akému riešeniu sa prikláňate.
- V skupine prediskutujte situáciu a pripravte si argumenty podporujúce dané riešenie.
- Skupiny prezentujú dôvody, prečo sa priklonili k danej alternatíve.
- V druhom kole skupiny pripravujú stanovisko, či pod vplyvom argumentov iných skupín zmenili svoje pôvodné rozhodnutie alebo majú ďalšie argumenty na obhájenie svojej pozície.
- Prezentovanie nových pozícií a argumentov.
- Aké zovšeobecnenie je možné z prípadu urobiť?
- Prečo je dôležité, aby sa práve tento človek, minister, zachoval správne, aj keby mu za neetické správanie sa nehrozil žiaden trest?

Učiteľ zosumarizuje, v čom spočíva etická dilema a čo všetko treba zohľadňovať pri rozhodovaní v konkrétnej situácii.

SITUÁCIA 3
„Poradovník“

Vašou úlohou je zostaviť poradovník na transplantáciu srdca, kde je len jedno voľné srdce, pretože sa naskytol vhodný darca. Je veľmi pravdepodobné, že transplantácia zachráni život niektorému z ôsmich možných uchádzačov. Zostavte poradie od l po 8. (príloha 8).

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Východiskový text
Fixky
Flipchart

VEK

14-17

ČAS

45 minút

ČASŤ 5.: ČO JE KLIENTELIZMUS?

Cvičenie:

KLIENTELIZMUS A KORUPCIA – ČO JE ČO?

CIEĽ:

Vysvetliť rozdiel medzi korupciou a klientelizmom. Zvýšiť vnímavosť žiakov na prejavy rodinkárstva a klientelizmu. Pochopiť postavenie reprezentantov verejného sektora a možné konflikty medzi verejným a súkromným záujmom. Zvýšiť záujem o spravovanie vecí verejných a aktívnu účasť na nich.

EVOKÁCIA:

Učiteľ žiakom prečíta tento text:

Bývalá komisárka Európskej komisie (ďalej len EK) a jej priateľ René Berthelot, zubár, čelili podozreniu, že Berthelot získal kontrakty od EK na prácu, na ktorú nemal profesionálne predpoklady. Médiá poukázali na to, že v roku 1997 bol Berthelot vymenovaný za vedeckého poradcu pre jeden z programov komisárky. Mal uskutočniť jednoročný výskum v oblasti AIDS. Výsledkom jeho práce bolo 24 nepoužiteľných strán, za čo poberal tri roky 3 500 eur mesačne. Aj kvôli tomuto prípadu v roku 1999 odstúpila EK vedená Jacquesom Santerom.
Zaujímavý poznatok ukázal prieskum agentúry FOCUS z marca 2003. Motívom, pre ktorý podnikatelia podporujú politické strany, sú hlavne protislužby v podobe verejných zákaziek, možnosti dosadiť svojich ľudí na dôležité miesta, priaznivého rozhodnutia orgánov verejného sektora či prijatia zákona priaznivého pre firmu. Iba 8 % podnikateľov uviedlo, že motívom je súhlas s politickým programom danej strany. [8]

POSTUP:

Nasleduje diskusia, rozhodovanie a zdôvodňovanie, kedy podľa názoru žiakov ide o korupciu, kedy o klientelizmus a kedy o rodinkárstvo.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Informácie z tlače
Prieskumy verejnej mienky
Flipchart

VEK

12-15

ČAS

45 minút

[8] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 21

Cvičenie:

KLIENTELIZMUS A KORUPCIA – ČO JE ČO? (pokračovanie)

UVEDOMENIE:

HRA

„Aj ja chcem byť starosta“

Žiaci si zvolia starostu menšej obce. Starosta si zvolí tím poradcov. Žiaci vytvoria skupiny, ktoré budú požadovať od starostu rôzne výhody (budú hrať netere, synovcov, sesternice a ďalších príbuzných). Budú požadovať napr.:

- synovec má stavebnú firmu, ktorá kladie dlaždice a navrhuje skrášliť obec tým, že sa bude investovať do úpravy chodníkov,
- manželka podniká v oblasti záhradníckych služieb a naznačuje, že v obci je málo zelene a malo by sa začať s jej výsadbou,
- sesternicin manžel je jedným z akcionárov firmy na odvoz odpadu, navrhuje stretnutie, ktorého cieľom bude prehodnotenie podmienok odvozu smetí pre obec,
- dcéra je nezamestnaná, a preto očakáva, že ju starosta zamestná na obecnom úrade ako referentku,
- sestra stavia dom na okraji obce a chcela by si nechať vyasfaltovať cestu, aby sa k domu ľahšie dostali a neprášilo sa im.

Starosta sa pri každom prípade radí s poradcami a rozhodne o každej situácii. Učiteľ rozhodnutia zapíše. Následne žiaci ako občania danej obce požadujú verejné stretnutie starostu a jeho poradcov s občanmi. Občania žiadajú odôvodniť uvedené rozhodnutia starostu. Starosta s poradcami zdôvodňujú svoje rozhodnutia.

REFLEXIA:

Na záver učiteľ diskutuje so žiakmi na tieto témy:

V uvedených situáciách by ste ako starosta rozhodovali inak, ak by ste vedeli, že sa to občania nedozvedia, alebo ak viete, že to musíte verejne objasniť?

Aké riziká vyvolávajú rodinné prepojenia vo verejnej sfére?

Ako by ste obmedzili rodinkárstvo vo vašej obci, meste? Ak budete v budúcnosti pracovať v obci či na úrade, ako budete odolávať argumentom o potrebe pomáhať si navzájom v rodine?

Ako by ste hodnotili situáciu z hľadiska rodinkárstva a klientelizmu vo vašej obci, meste v porovnaní s rozšírením rodinkárstva v SR?

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Informácie z tlače
Prieskumy verejnej mienky
Flipchart

VEK

12-15

ČAS

45 minút

ČASŤ 6.:
ČO JE TO VEREJNÉ OBSTARÁVANIE? PREČO JE DÔLEŽITÉ?

Cvičenie:

AKO MÁ ŠTÁT NAKUPOVAŤ TAK, ABY TO BOLO ČESTNÉ A FÉROVÉ?

CIEĽ:

Na zjednodušenom príklade pochopiť, prečo je verejné obstarávanie často spojené s korupciou, uvažovať nad protikorupčnými poistkami v tejto oblasti; zároveň pochopiť, ako férovosť verejného obstarávania môže ovplyvniť život jednotlivca v tejto krajine

EVOKÁCIA:

Učiteľ hovorí o danom probléme. Vysvetlí, čo znamená verejné obstarávanie a ako funguje na príklade obce, mesta, kde sa škola nachádza, ako sa to týka každého z nás.
Každoročné správy NKÚ SR opakovane uvádzajú, že zákon o verejnom obstarávaní je najviac porušovaným zákonom v SR. Pri verejných obstarávaniach ide o obrovský objem finančných prostriedkov. Verejné obstarávanie je situácia, keď nakupuje štát, obec či verejný sektor (stavia školy, nemocnice, nakupuje autá, potraviny pre školské stravovanie a pod.).
Keď si napr. stavia dom občan, tak presne kalkuluje, ako získať čo najlepšiu kvalitu za najnižšiu cenu. Ak to robí štát, obec či verejný sektor, táto úvaha nevyhnutne neplatí, pretože na rozdiel od občana ten, kto rozhoduje, to nebude platiť – nenesie priamu zodpovednosť za to, akú firmu vybral a koľko to bude stáť. Nepôsobí tu, resp. obmedzene pôsobí, tlak konkurencie. A je to práve konkurencia, ktorá stláča ceny dole. Preto proces obstarávania má byť vedený tak, aby si ponuky jednotlivých podnikateľov mohli konkurovať. Čím menej bude proces výberu dodávateľa verejnej zákazky konkurenčný, tým horšie podmienky pre štát či obec sa podarí dohodnúť. Preto v mnohých krajinách existujú zákony o verejnom obstarávaní, ktoré určujú, ako sa má postupovať pri nákupoch financovaných z verejných zdrojov. Všeobecne platné princípy verejného obstarávania sú hospodárnosť, nediskriminácia, transparentnosť a efektívnosť. [9]
Prečo pri verejnom obstarávaní existuje priestor na korupciu? Obstarávanie je komplikovaný proces, a preto je tu pomerne nízke riziko odhalenia. Na druhej strane prospech môže byť veľmi vysoký. Ovplyvnenie výsledku (aj v dôsledku korupcie) je možné:
a) Pred samotným výberom, napr.:
- pri špecifikácii tovaru, ak je zákazka šitá na mieru iba niektorého z podnikateľov,
- pri účelovej argumentácií o potrebách organizácie– napríklad ak určitý tovar alebo služba sú objednávané, ale pre organizáciu nie sú fakticky potrebné,

[9] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 53

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Miniscenáre pre hranie rolí
Vizitky

VEK

13-16

ČAS

45 minút

Cvičenie:

AKO MÁ ŠTÁT NAKUPOVAŤ TAK, ABY TO BOLO ČESTNÉ A FÉROVÉ?

(pokračovanie)

• ak sú obmedzené informácie o možnostiach uchádzať sa o zákazku,
• ak sa bez dôvodu preferuje priame zadanie zákazky jednej firme.

b) Počas výberu, napr.:
• predbežne vypísané podmienky výhodné iba pre niekoho,
• nejasné, nejednoznačné kritériá,
• konflikt záujmov u členov výberovej komisie.

c) Po uzatvorení zmluvy, napr.:
• obstarávateľ a dodávateľ sa dohodnú na dodatkoch, ktoré môžu spôsobiť, že pôvodne najlepšia ponuka sa môže stať pre štát nevýhodnou pre výrazný nárast ceny, nedodržanie kvality a pod.
• neuskutoční sa kontrola, či sa kúpou tovaru či služieb splnili ciele, pre ktoré sa nakupovalo.

POSTUP A UVEDOMENIE:

Žiaci si vylosujú rolu, ktorú budú ďalej hrať. Každý sa označí vizitkou – napr. riaditeľ, podnikateľ, kontrolór a pod. Počty podnikateľov, členov výberovej komisie, kontroly, médií sa môžu meniť podľa počtu prítomných žiakov a môžu sa rozšíriť o ďalších hráčov, napr. občana, ktorý si podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám pýta informácie o súťaži. Každý dostane scenár. Žiaci sa o svojich scenároch a roliach vopred nerozprávajú. V prvom kole si každý čo najlepšie pripraví svoju rolu – pripraví si argumenty, informácie a snaží sa čo najlepšie zahrať „svoj scenár“ a patrične ho rozviesť. V prípade potreby môžu žiaci písomne komunikovať a pýtať si od ostatných hráčov informácie, resp. sa pokúšať ovplyvniť ich. Korešpondencia musí byť písomná a hráči si ju uschovajú. V ďalšom kole dá riaditeľ pokyn na zorganizovanie výberového konania. Výberová komisia sa stretne a stanoví si pravidlá, ako bude pri posudzovaní ponúk postupovať. Podnikatelia predkladajú ponuky, začne pracovať výberová komisia, ponuky sa hodnotia a výberová komisia odporučí víťaza. Pracovníci kontroly, NKÚ, médií sa následne začnú o prípad zaujímať. Na záver si každý pod vplyvom doterajšieho priebehu súťaže premyslí kroky, ktoré by z jeho pozície prispeli k férovosti vo verejnom obstarávaní a k obmedzeniu korupcie. Na flipchart sa na základe diskusie zapíšu kľúčové požiadavky na korektné a transparentné výberové konanie. (texty pre žiakov viď príloha 9)

REFLEXIA:

Zhodnotenie hodiny, diskusia. Na domácu úlohu zistiť informácie o známej kauze „Cétečko“.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Miniscenáre pre hranie rolí
Vizitky

VEK

13-16

ČAS

45 minút

ČASŤ 7.:
ČO JE PRANIE ŠPINAVÝCH PEŇAZÍ?

Cvičenie:

AKO SA DAJÚ „PRAŤ“ PENIAZE?

CIEĽ:

Porozumieť termínu pranie špinavých peňazí a nadobudnúť schopnosť rozpoznania a aplikácia tohto termínu na typických príkladoch.

EVOKÁCIA:

Pod metaforickým termínom “pranie špinavých peňazí” rozumieme legalizáciu príjmov, ktoré pochádzajú z trestnej činnosti v podobe nezákonného obchodu (s drogami, zbraňami, ľuďmi), korupcie, daňových či iných podvodov. Legalizácia príjmov znamená, že ľudia ktorí takouto trestnou činnosťou prišli k peniazom, robia kroky na ukrytie pôvodu týchto peňazí a na ich uvedenie do obehu, v ktorom sa používajú na bežné, legálne operácie (investovanie, zdanený nákup tovarov a služieb a pod.) “Vyprané” peniaze v podobe bankoviek sa nedajú odlíšiť od ostatných peňazí, nie sú bledšie, vyzerajú presne rovnako.
Pre účinný boj proti praniu špinavých peňazí sa často musia spojiť štáty a postupovať spoločne v medzinárodnej spolupráci, keďže jeden zo spôsobov legalizácie príjmov z trestnej činnosti je ich prevod cez sieť firiem doma a v zahraničí, ktoré často nemajú žiadnych zamestnancov, iba poštové schránky. Ďalším spôsobom prania špinavých peňazí je prevod majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti na iné osoby (biele kone), cez ktoré sa potom spleťou obchodných a finančných operácií dostanú peniaze späť k páchateľom trestnej činnosti.
Postup proti ľuďom, ktorí perú špinavé peniaze, je ustanovený na Slovensku v zákone č. 297/2008 Z. z. - zákon o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a terorizmom.

UVEDOMENIE A REFLEXIA:

Učiteľ uvádza konkrétne príklady korupcie z médií a žiaci určujú, či daný príklad obsahoval aj pranie špinavých peňazí alebo nie. Ak áno, žiaci v skupinách na papier kreslia jednoduchý komiks na tému: „Ako sa vyprali tieto peniaze“. Jednotlivé skupiny potom prezentujú svoje komiksy v spoločnej skupine.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papiere
Ceruzky
Flipchart

VEK

13-16

ČAS

45 minút

ČASŤ 8.: DÔSLEDKY KORUPCIE

Cvičenie:

KDE VŠADE KORUPCIA ŠKODÍ?

CIEĽ:

Zvýšiť vnímavosť žiakov na problém korupcie, ukázať, že korupcia nie je len etický a právny, ale aj ekonomický, sociálny a politický problém.

EVOKÁCIA:

Korupcia je problémom nielen etickým a právnym, ale aj problémom ekonomickým, politickým a sociálnym. Občania v krajine s vyššou mierou korupcie sa majú horšie ako v krajinách, kde jej rozšírenie nie je také veľké. Boj proti korupcii preto netreba chápať ako križiacku výpravu na potrestanie zla, ale ako opatrenie na zvýšenie bohatstva danej krajiny a životnej úrovne ľudí, ktorí v nej žijú. [10]

Korupcia napríklad:

- vedie k zlým rozhodnutiam vo verejnom sektore, pretože sú prijímané zo zlých dôvodov. Pracovníci, ktorí majú chrániť verejný záujem, v dôsledku korupcie obhajujú svoj osobný záujem alebo záujem úzkej skupiny,
- spôsobuje, že ekonomika nevyužíva svoj potenciál a občan dostáva pri danej úrovni zdrojov menej, ako by mohol,
- deformuje podnikateľské prostredie a motiváciu podnikateľov,
- zvyšuje podnikateľské a investičné riziko,
- spolu s klientelizmom môže viesť k ovládnutiu štátu zo strany firiem,
- spolu s netransparentnými pravidlami spôsobuje vysokú administratívnu náročnosť a vysoké transakčné náklady,
- polarizuje spoločnosť,
- spôsobuje, že sa spochybňuje vláda zákona, demokratické princípy spravovania spoločnosti.

Korupcia je nebezpečná aj preto, že má širšie sociálne väzby a hlbšie korene. Pôsobí ako systém, ktorý má svoje vlastné pravidlá hry, vnútorné mechanizmy svojho šírenia. Pôsobí ako perpetuum mobile, ak raz vznikne a rozšíri sa do istých rozmerov, vlastnými mechanizmami sa šíri a reprodukuje ďalej. Čím je jej rozsah väčší, tým viac rastie aj potenciál na jej ďalšie šírenie. Preto súčasný rozsah korupcie do istej miery determinuje jej budúce rozšírenie, ak sa do systému radikálne nezasiahne.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Prípady korupcie

VEK

15-18

ČAS

45 minút

[10] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 56

Cvičenie:

KDE VŠADE KORUPCIA ŠKODÍ?
(pokračovanie)

POSTUP A UVEDOMENIE:

V nasledujúcich prípadoch (viď príloha 10) sa objavili podozrenia z korupčného správania, správania poškodzujúceho verejný záujem. Žiaci sa rozdelia do skupín, každá skupina posúdi, aký dopad bude prípad mať:
- na občanov,
- žiakov,
- podnikateľov,
- pracovníkov ministerstiev,
- pracovníkov územnej samosprávy atď.

Žiaci si v prípade budú všímať najmä dôsledky:
- na ekonomiku (napr. zvýhodnenie/znevýhodnenie podnikateľov, tvorba bohatstva krajiny, neefektívne použitie zdrojov, predražovanie projektov platených z verejných zdrojov, zvýšené riziko pre investorov),
- sociálnu oblasť (napr. rozdelenie občanov na tých, ktorí na úplatky majú a tých, ktorí na to nemajú),
- politickú oblasť (napr. spochybňujú sa pravidlá v spoločnosti, právo zákona, klesá dôvera vo verejný sektor, politické strany, kazí sa imidž krajiny),
- morálnu.

Žiaci sa pokúsia nakresliť diagram, kde zaznačia vzájomné väzby a súvislosti, ktoré korupčná kauza môže vyvolať. Skupiny prezentujú svoje názory a diskutujú o dôsledkoch korupcie.

REFLEXIA:

Zhodnotenie hodiny, zadanie domácej úlohy: nájsť na internete ďalšie korupčné škandály osôb z verejnej a štátnej správy.

PREDMET

Občianska náuka
Etická výchova

POMÔCKY

Papier
Fixky
Prípady korupcie

VEK

15-18

ČAS

45 minút

NÁMETY NA ĎALŠÍ ROZVOJ TEMATICKEJ OBLASTI:

NÁVRHY EDUKAČNÝCH HIER NA TEMATICKÝ DEŇ O KORUPCII

1. Protikorupčný časopis (spoločná tvorba triedy).

Príprava jedného čísla protikorupčného časopisu pre školu.

2. Protikorupčná rozprávka (tvorba v malých skupinách).

Vymyslieť a napísať „protikorupčnú rozprávku“ pre prvákov v škole. Následne urobiť foto-príbeh tejto rozprávky, ilustrovať ju.

3. Mladý protikorupčný novinár (individuálna práca).

Predstav si, že si novinár a chceš zistiť názory na korupciu v tvojej triede. Priprav anketové otázky, premysli si, koľkých ľudí a koho oslovíš a napíš, čo si zistil. Prekvapilo ťa niečo?

POUŽITÁ LITERATÚRA

Ďurajková, D. 2002. *Celospoločenský problém – korupcia (námety a formy na vyučovanie)*. Bratislava: CPHR – Transparency International Slovensko, 2002. 47 s. brož.

Ďurajková, D., Zemanovičová, D., Zuberská, M. 2004. *Celospoločenský problém – korupcia II, metodická príručka.* Bratislava: CPHR Transparency International, Slovensko, 2004. 76 s. ISBN 80-89041-78-7.

Lysý, J., Malík, B., Švaral, P. 2002. *Čo by mal občan vedieť o korupcii.* Bratislava: CPHR – Transparency International Slovensko, 2002. 89 s. ISBN 978-80-89041-49-7.

Pauliniová, Z. 2001. *Etika a korupcia v podnikaní – cvičenia*. Bratislava: CPHR – Transpar-en-cy International Slovensko, 2001. 67 s. ISBN 80-89041-32-9.

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok, v znení neskorších predpisov.

http://www.learningapps.org

http://www.vlada.gov.sk/bojprotikorupcii/

http://www.tefl.net/esl-lesson-plans/TP_Corruption.pdf

Použitá metóda: E-U-R.
E-U-R je jednou z metód plánovania výučby. Skladá sa z troch fáz - z evokácie, uvedomenia a reflexie. Počas evokácie si žiaci samostatne vybavujú, čo už o téme vedia, jej cieľom je žiakov motivovať a pripraviť sa na spájanie nového so starým. V uvedomení žiaci získavajú, spracovávajú a zaraďujú nové informácie. Reflexia je fáza, kde si žiaci uvedomia a zreflektujú čo a akým spôsobom sa naučili.

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1

1. Obec nemôže dať kópiu sťažnosti občanovi, na ktorej sú podpisy sťažovateľov.

2. Bytový odbor môže manželom poskytnúť kritériá prideľovania bytov a taktiež by mal byť k dispozícii aj menný zoznam pridelených bytov. Zoznam by mal byť verejný.

3. Ministerstvo by malo mať zverejnené výsledky výberového konania. V súčasnosti vieme, že to tak často nie je.

4. Zamestnanec, ktorého prijme firma, sa pri nástupe musí podrobiť vstupnej lekárskej prehliadke a lekár vystaví doklad o zdravotnej spôsobilosti zamestnanca.

5. Banka nemá oprávnenie vydať firme informácie o stave účtu svojho klienta. Banka tak môže urobiť len na základe súdneho rozhodnutia.

PRÍLOHA 2

SITUÁCIE

Ministerstvo prideľuje dotácie poľnohospodárskym podnikom, dostala ich aj firma, kde bol v minulosti minister spoločníkom. Bráni sa tým, že neporušil žiaden zákon a že dotácie dostali všetky firmy, ktoré o to požiadali.	Lekár – gynekológ si nechá tajne zaplatiť za to, že sľúbi pacientke prísť k pôrodu. Pri preberaní úplatku je odhalený políciou. Bráni sa, že si dal zaplatiť to, že obetuje svoj voľný čas.
Vysoko postavený úradník Ministerstva zdravotníctva SR Peter J. a jeho bývalý spolužiak, obvodný lekár Martin K., požadovali 60 000 eur od súkromného podnikateľa Romana K. za to, že dajú ministrovi na podpis povolenie na privatizáciu rádiodiagnostického odboru.	Farmaceutické firmy platia lekárom drahé dovolenky, účasť na kongresoch v zahraničí, kupujú počítače za to, že budú pri predpisovaní receptov uprednostňovať, zvýhodňovať lieky ich firiem.
Stála zákazníčka dá v kaderníctve prepitné, pretože je veľmi spokojná s novým účesom a milým prístupom kaderníčky.	Občianske združenie združujúce starostov miest a obcí využíva všetky cesty a politické prepojenia na to, aby nebola prijatá zmena zákona, ktorá by umožnila externú kontrolu finančného hospodárenia miest a obcí.
Aliancia Stop konfliktu záujmov združujúca viac ako 240 mimovládnych organizácií spustila v médiách kampaň za prijatie účinného a prísneho zákona o konflikte záujmov. Na www.konfliktzaujmov.sk zverejňuje všetky aktivity a svoje návrhy, ako by mal vyzerať prísny a vynútiteľný zákon o konflikte záujmov.	V súvislosti s kategorizáciou liekov sa už niekoľko rokov hovorí o silných záujmoch farmaceutických firiem a podozreniach, že zaradenie liekov do kategórií, ktoré plne či čiastočne hradí zdravotná poisťovňa, alebo tých, ktoré nie sú zdravotnými poisťovňami hradené, nie je vedené iba verejným záujmom.

PRÍLOHA 3

Kľúč správnych odpovedí:

1. prirodzenosti, povahy
2. typy, ……(voľ. úvaha)
3. … (voľ. úvaha)
4. ľahšie
5. sa vyskytuje
6. významná
7. tradícií

PRÍLOHA 4

- **Nástenkový tender** (december 2008). Na nástenke na ministerstve pod vedením Mariána Januška (SNS) sa objavila výzva na účasť v tendri za 120 miliónov eur. Nevýhodnú zmluvu podpísali s konzorciom firiem Avocat a Zamedia spájanými so SNS.

- **Emisná kauza** (december 2008). Štát predal emisné kvóty spoločnosti Interblue Group. Na tomto predaji mal štát stratiť 66 miliónov eur.

- **Platinové sitká** (november 2011). Platinové sitká, ktoré štát nakúpil za viac než milión, predal za 667 tisíc eur. V elektronickej aukcii bola vyhlasovacia cena 80 tisíc eur. Pre kauzu abdikovala šéfka Správy štátnych hmotných rezerv SR Eva Hrinková, nominantka SDKÚ.

- **Spis Gorila** (december 2011). Pár mesiacov pred predčasnými voľbami v marci 2012 boli na internete zverejnené údajné spisy SIS Gorila. Malo ísť o záznamy z odpočúvania konšpiračného bytu finančnej skupiny, kde sa mali vystriedať aj viacerí politici.

- **Tunelovanie VSS** (máj 2013). Kauza sa týka údajného tunelovania Vojenskej spravodajskej služby, ktoré malo prebehnúť za úradovania ministra obrany Jaroslava Bašku. Predstavitelia tajných služieb mali nehospodárne nakladať so štátnym majetkom.

- **Kauza Fisher** – známy kardiochirurg, ktorý prijal úplatok od pacientky.

- **Kauza „CéTečko“** – kauza v zdravotníctve, škandál tendra na nákup CT prístroja pre nemocnicu v Piešťanoch.

PRÍLOHA 5

1. Firemné benefity
2. Sprepitné
3. Bonus
4. Úplatok
5. Odmena
6. Korupcia

PRÍLOHA 6

Trestný zákon – z. č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov
Tretí diel: Korupcia

Prijímanie úplatku
§ 328

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.
(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 329
(1) Kto v súvislosti s obstarávaním veci všeobecného záujmu priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.
(2) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 ako verejný činiteľ.
(3) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2 vo veľkom rozsahu.

§ 330
(1) Kto ako zahraničný verejný činiteľ priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností alebo v súvislosti s výkonom jeho funkcie v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprimeraná výhoda, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov.
(2) Odňatím slobody na desať rokov až pätnásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

Podplácanie
§ 332

(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok i-

nému, aby konal alebo sa zdržal konania tak, že poruší svoje povinnosti vyplývajúce zo zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
(2) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.
(3) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 333
(1) Kto inému v súvislosti s obstarávaním veci všeobecného záujmu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok, alebo z tohto dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.
(2) Odňatím slobody na dva roky až päť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) závažnejším spôsobom konania, alebo
b) voči verejnému činiteľovi.
(3) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 334
(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa zahraničnému verejnému činiteľovi alebo inej osobe poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok v súvislosti s výkonom úradných povinností alebo v súvislosti s výkonom jeho funkcie zahraničného verejného činiteľa v úmysle, aby sa získala alebo zachovala neprimeraná výhoda, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na päť rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 vo veľkom rozsahu.

§ 336 - Nepriama korupcia
(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo pre inú osobu prijme, žiada alebo dá si sľúbiť úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 328, 329 alebo 330, alebo za to, že tak už urobil, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
(2) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa inému sľúbi, ponúkne alebo poskytne úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci osoby uvedenej v § 332, 333 alebo 334, alebo za to, že tak už urobil, alebo z tohto dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

§ 336a – Volebná korupcia
(1) Kto priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok tomu, kto má právo voliť, zúčastniť sa na referende alebo na ľudovom hlasovaní o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky, aby
a) volil alebo hlasoval určitým spôsobom,
b) nevolil alebo nehlasoval určitým spôsobom,
c) nevolil alebo nehlasoval vôbec, alebo
d) sa nezúčastnil volieb, referenda alebo ľudového hlasovania o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky, alebo z tohto dôvodu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskyt-

ne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.
(2) Kto v súvislosti s výkonom práva voliť, zúčastniť sa na referende alebo na ľudovom hlasovaní o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky priamo alebo cez sprostredkovateľa pre seba alebo inú osobu prijme, žiada alebo si dá sľúbiť úplatok, aby
a) volil alebo hlasoval určitým spôsobom,
b) nevolil alebo nehlasoval určitým spôsobom,
c) nevolil alebo nehlasoval vôbec, alebo
d) sa nezúčastnil volieb, referenda alebo ľudového hlasovania o odvolaní prezidenta Slovenskej republiky, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.
(3) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) závažnejším spôsobom konania,
b) ako verejný činiteľ,
c) na chránenej osobe, alebo
d) verejne

326 – Zneužívanie právomoci verejného činiteľa

(1) Verejný činiteľ, ktorý v úmysle spôsobiť inému škodu alebo zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech,
a) vykonáva svoju právomoc spôsobom odporujúcim zákonu,
b) prekročí svoju právomoc, alebo
c) nesplní povinnosť vyplývajúcu z jeho právomoci alebo z rozhodnutia súdu,
potrestá sa odňatím slobody na dva roky až päť rokov.
(2) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) závažnejším spôsobom konania,
b) na chránenej osobe, alebo
c) z osobitného motívu.
(3) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť,
b) a spôsobí ním značnú škodu, alebo
c) preto, aby inému zmaril alebo sťažil uplatnenie jeho základných práv a slobôd.
(4) Odňatím slobody na desať rokov až dvadsať rokov sa páchateľ potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1
a) a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb,
b) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo
c) za krízovej situácie.

§ 340 – Neoznámenie trestného činu

(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný spáchal zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom diele ôsmej hlavy osobitnej časti, a taký zločin alebo trestný čin neoznámi bez odkladu orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, alebo namiesto toho, ak ide o vojaka, svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu, a ak ide o osobu vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
(2) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol oznámenie urobiť bez

toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ublíženia na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania.
(3) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak by oznámením trestného činu porušil
a) spovedné tajomstvo alebo tajomstvo informácie, ktorá mu bola zverená ústne alebo písomne pod podmienkou mlčanlivosti ako osobe poverenej pastoračnou činnosťou, alebo
b) zákonom uznanú povinnosť mlčanlivosti.

§ 341 – Neprekazenie trestného činu
(1) Kto sa hodnoverným spôsobom dozvie, že iný pripravuje alebo pácha zločin, na ktorý tento zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej desať rokov, alebo niektorý z trestných činov korupcie uvedených v treťom die -le ôsmej hlavy osobitnej časti a spáchanie alebo dokončenie takého zločinu alebo trestného činu neprekazí osobne alebo prostredníctvom inej spôsobilej osoby, alebo príslušného orgánu, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
(2) Kto spácha čin uvedený v odseku 1, nie je trestný, ak nemohol zločin prekaziť bez značných ťažkostí alebo bez toho, že by seba alebo blízku osobu uviedol do nebezpečenstva smrti, ťažkej ujmy na zdraví, inej závažnej ujmy alebo trestného stíhania. Uvedenie blízkej osoby do nebezpečenstva trestného stíhania však nezbavuje páchateľa trestnosti, ak sa týka neprekazenia zločinu, za ktorý tento zákon umožňuje uložiť trest odňatia slobody na doživotie.
(3) Prekaziť zločin možno aj jeho včasným oznámením orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru; vojak môže namiesto toho urobiť oznámenie nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.
(4) Povinnosť podľa odseku 1 sa nevzťahuje na osobu, ak by jej splnením porušila spovedné tajomstvo.) verejne.

§ 85 – Účinná ľútosť
Trestnosť trestných činov šírenia nebezpečnej ľudskej nákazlivej choroby podľa § 163, ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi podľa § 168, brania rukojemníka podľa § 185, legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233, § 234, porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 238, porušovania predpisov o obehu tovaru v styku s cudzinou podľa § 254, porušovania predpisov o nakladaní s kontrolovaným tovarom a technológiami podľa § 255, § 256, § 257, ohrozenia devízového hospodárstva podľa § 258, skresľovania údajov hospodárskej a obchodnej evidencie podľa § 260, poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 263, ohrozenia obchodného, bankového, poštového, telekomunikačného a daňového tajomstva podľa § 264, všeobecného ohrozenia podľa § 284, poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia podľa § 286, ohrozenia a poškodenia životného prostredia podľa § 300, § 301, vlastizrady podľa § 311, úkladov proti Slovenskej republike podľa § 312, teroru podľa § 313, § 314, záškodníctva podľa § 315, § 316, sabotáže podľa § 317, vyzvedačstva podľa § 318, ohrozenia utajovanej skutočnosti podľa § 319, § 320, ohrozenia dôvernej skutočnosti a vyhradenej skutočnosti podľa § 353, vzbury väzňov podľa § 358, šírenia poplašnej správy podľa § 361, § 362, genocídy podľa § 418, terorizmu a niektorých foriem účasti na terorizme podľa § 419, neľudskosti podľa § 425 a používania zakázaného bojového prostriedku a nedovoleného vedenia boja

podľa § 426 zaniká, ak páchateľ dobrovoľne
a) škodlivý následok trestného činu zamedzil alebo napravil, alebo
b) urobil o trestnom čine oznámenie v čase, keď sa škodlivému následku trestného činu mohlo ešte zabrániť; oznámenie treba urobiť orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru, vojak môže toto oznámenie urobiť aj svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby aj príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.

§ 86

(1) Trestnosť trestného činu zaniká aj vtedy, ak ide o trestný čin
a) zanedbania povinnej výživy podľa § 207, ak trestný čin nemal trvalo nepriaznivé následky a páchateľ svoju povinnosť dodatočne splnil skôr, než sa súd odobral na záverečnú poradu,
b) zanedbania povinnej výživy podľa § 207, ak úrad práce, sociálnych vecí a rodiny poskytol oprávnenému náhradné výživné podľa osobitého predpisu v plnej výške podľa rozhodnutia súdu o výživnom, ak trestný čin nemal trvalo nepriaznivé následky a páchateľ úradu práce, sociálnych vecí a rodiny uhradil náhradu za poskytnuté náhradné výživné, skôr než sa súd odobral na záverečnú poradu,
c) nevyplatenia mzdy a odstupného podľa § 214, ak trestný čin nemal trvalo nepriaznivé následky a páchateľ svoju povinnosť dodatočne splnil najneskôr do 60 dní od dokonania trestného činu,
d) zneužitia účasti na hospodárskej súťaži podľa § 250, ak páchateľ svojím konaním umožnil podnikateľovi alebo inej právnickej osobe splniť podmienky pre neuloženie alebo zníženie pokuty podľa zákona upravujúceho ochranu hospodárskej súťaže,
e) skrátenia dane a poistného podľa § 276, neodvedenia dane a poistného podľa § 277 alebo nezaplatenia dane a poistného podľa § 278, ak splatná daň a jej príslušenstvo alebo poistné boli dodatočne zaplatené najneskôr v nasledujúci deň po dni, keď sa páchateľ po skončení jeho vyšetrovania mohol oboznámiť s jeho výsledkami,
f) založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 alebo založenia, zosnovania a podporovania teroristickej skupiny podľa § 297, ak páchateľ urobil dobrovoľne oznámenie orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru o zločineckej skupine alebo teroristickej skupine a jej činnosti v čase, keď nebezpečenstvo, ktoré hrozilo z jej ďalšej činnosti, sa mohlo ešte odstrániť; vojak môže toto oznámenie urobiť aj svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby aj príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže,
g) podplácania podľa § 332 alebo 333 a nepriamej korupcie podľa § 336 ods. 2, ak páchateľ úplatok poskytol alebo sľúbil len preto, že bol o to požiadaný, a urobil o tom dobrovoľne bez odkladu oznámenie orgánu činnému v trestnom konaní alebo Policajnému zboru; vojak môže toto oznámenie urobiť aj svojmu nadriadenému alebo služobnému orgánu a osoba vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone väzby aj príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže.

(2) Trestnosť trestného činu podľa odseku 1 písm. e) nezaniká, ak ide o páchateľa, ktorý bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý, alebo ak trestné stíhanie páchateľa za obdobný čin bolo v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch zastavené z dôvodu zániku trestnosti trestného činu podľa odseku 1.

PRÍLOHA 7

1. Polícia zadržala advokáta Mariana P. pri pokuse o útek z miesta odovzdania úplatku. Advokát ponúkol 3-tisícový úplatok pracovníčke Vojenských lesov a majetku Slovenskej republiky Levoča. Úplatok jej sľúbil za urýchlené preplatenie faktúry za poskytnuté právne služby. Pracovníčka oznámila ponúkaný úplatok Úradu boja proti korupcii Policajného zboru. Polícia advokáta zadržala. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

2. Polícia zadržala posudkového lekára Petra H. pri preberaní 5-tisícového úplatku. Posudkový lekár Sociálnej poisťovne od istého občana žiadal úplatok za priznanie plného invalidného dôchodku. Obvinený bude trestne stíhaný na slobode. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

3. Vyšetrovateľ Úradu boja proti korupcii obvinil súkromného podnikateľa Milana K. a zástupcu správcu konkurznej podstaty spoločnosti Aros, a.s. Lukáša M. Obvinení žiadali úplatok od podnikateľa z Gelnice. Polícia zadržala oboch priamo pri preberaní 20-tisícového úplatku. Podnikateľ z Gelnice mal záujem odkúpiť časť majetku spoločnosti Aros, a.s., ktorá bola v likvidácii. Ponuku s návrhom na odkúpenie zaslal v marci tohto roku na Krajský súd v Košiciach. Zástupca správcu konkurznej podstaty spoločnosti Aros, a.s. Milana K. ho v júli tohto roku nakontaktoval na súkromného podnikateľa Lukáša M. Ten ho niekoľkokrát žiadal o poskytnutie úplatku vo výške 30 000 eur. Lukáš M. podnikateľovi z Gelnice sľúbil, že spolu s Milanom K. budú pôsobiť na správcu konkurznej podstaty, aby podpísal kúpnu zmluvu a odpredal mu tak majetok, o ktorý má záujem. Podnikateľ z Gelnice na žiadosti o úplatok nereagoval. Preto mu Lukáš M ešte niekoľkokrát telefonoval a opätovne ho o úplatok žiadal. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

4. Štefan D. vo februári oslovil vedúceho operatívneho oddelenia Oblastnej správy Železničnej polície Žilina. Za úplatok od neho žiadal poskytovanie pravidelných informácií o hliadkach železničnej polície pri sprevádzaní vlakov. Tieto informácie chcel využiť pri páchaní trestnej činnosti. Karol F. bol šéfom skupiny osôb, ktorá okrádala cestujúcich v rýchlikoch a medzinárodných vlakoch. Železničnému policajtovi sľúbil mesačne vyplácať 700 eur. Ponúkol mu aj druhú alternatívu. 300 eur mesačne a automobil, ktorého leasing by splácal Štefan D. Ten bol vzatý do vyšetrovacej väzby. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

5. Vyšetrovateľ úradu boja proti korupcii obvinil riaditeľa prešovskej súkromnej firmy z korupcie. Martin L. za úplatok 500 eur žiadal od policajta výmenu vzorky krvi v prípade dopravnej nehody, ktorú spôsobil. Policajt ponuku úplatku oznámil nadriadenému. Polícia obvineného zadržala pri odovzdávaní úplatku. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

6. Vyšetrovateľ úradu boja proti korupcii 31. apríla obvinil bývalého štátneho zamestnanca Dominika P. z korupcie. Korupčnej trestnej činnosti sa bývalý referent odboru sociálnych vecí Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi dopustil v rokoch 2010 a 2013. Niekoľkokrát žiadal a prijal úplatky od osôb evidovaných na odbore sociálnych vecí. Sľuboval im rýchlejšie vybavenie ich žiadostí aj iné výhody. V zistených piatich prípadoch vzal obvinený úplatky v celkovej výške 41 500 eur. Prípad jeho korupčného správania začala polícia vyšetrovať na základe anonymného trestného oznámenia. (Komunikačný odbor ministra vnútra SR)

RIEŠENIE:

1. Trestný čin podplácania, páchateľ: advokát.

2. Trestný čin prijímania úplatku, páchateľ: posudkový lekár. Páchateľom trestného činu podplácania však mohol byť aj občan v prípade, ak nespolupracoval s políciou a chcel dať úplatok.

3. Trestný čin nepriamej korupcie, páchateľ: súkromný podnikateľ a zástupca správcu konkurznej podstaty.

4. Trestný čin podplácania, páchateľ: Štefan D.

5. Trestný čin podplácania, páchateľ: riaditeľ súkromnej firmy.

6. Trestný čin prijímania úplatku, páchateľ: bývalý štátny zamestnanec.

PRÍLOHA 8

1. 29-ročný vrcholový športovec Emil, ktorý mal opätovne reprezentovať krajinu. Ako vodič mal ťažkú autohavárii a po predbežnom vyšetrení policajtmi je podozrenie, že ju zavinil svojou nedbanlivosťou pri jazde autom pod vplyvom alkoholu. Predtým už bol trikrát stíhaný za jazdu autom pod vplyvom alkoholu.

2. 25-ročné dievča Natália, ktorá je diagnostikovaná psychológom v hraničnom pásme mentálnej retardácie, má základné vzdelanie a už od osemnástich rokov sa živí prostitúciou na ulici.

3. 27-ročný Patrik. Syn primára súkromnej kliniky v Bratislave. Študuje na prestížnej univerzite v Londýne. Je známy tým, že často navštevuje vyberané kluby a rád sa zabáva. Peniaze pre neho nie sú problémom.

4. 62-ročná Vlasta, matka štyroch dospelých detí, ktorá bola v minulosti trestaná pre týranie a zanedbávanie detí.

5. 30-ročný robotník Marcel, ktorý utrpel úraz na stavbe, pretože jeho zamestnávateľ mu neposkytol zabezpečenie a bezpečnosť pri práci, pretože nemá peniaze na vybavenie pre svojich zamestnancov, vzhľadom na to, že mu dodávateľská firma nevyplatila faktúry.

6. 34-ročný Miro, podnikateľ, pracovitý, má dve deti, fajčiar, hovorí sa o ňom, že prišiel k majetku „tunelovaním štátneho majetku a inými nelegálnymi spôsobmi“, ktoré mu však nemôžu dokázať.

7. 22-ročná Rómka Jolana, pracovitá, má 6 detí, žije v zlých podmienkach v chatrči v osade, ale pomáha svojim blízkym, požičiava im peniaze.

8. 17-ročný Oliver, syn významného politika, študent, ktorý sa liečil z drogovej závislosti.[11]

[11]Lenárt, M.: Vieme, že: program boja proti zlu, násiliu, závislostiam, predsudkom, rasizmu a neproduktívnemu spôsobu života. Bratislava: Oddelenie prevencie kancelárie prezidenta Policajného zboru, 2004. 80 s. ISBN 978-80-9691-830-0.

Ako člen odbornej komisie v transplantačnom centre odporúčam toto poradie transplantácie srdca:

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

8.....

PRÍLOHA 9

Riaditeľ
Ste riaditeľom nemocnice, ktorá potrebuje nakúpiť nové röntgeny za 2 mil. eur. Máte rozhodnúť o tom, ktorá firma ich dodá. Vypísali ste výberové konanie, kde ste špecifikovali technické parametre, max. cenu 500 000 eur/ks, termín dodania 12/2015.
Kritériami pre výber sú splnenie technických parametrov a cena.

PODNIKATELIA
Ste podnikateľom, ktorý chce využiť všetky prostriedky na to, aby sa stal víťazom verejnej súťaže na dodávku röntgenov. Čo urobíte?

Podnikateľ A
S tímom pracovníkov pripravíte ponuku, na základe kalkulácií nákladov a zisku, vaša cenová ponuka je 450 000 Eur, s termínom ani technickými požiadavkami nemáte problémy.

Podnikateľ B
Na základe kalkulácií nákladov a zisku vašej firmy môžete ísť s cenovou ponukou na 480 000 eur, ale môžete ponúknuť bezplatný servis po dobu 3 rokov. S termínom ani technickými požiadavkami nemáte problémy.

Podnikateľ C
Na základe kalkulácií nákladov a zisku vašej firmy môžete ísť s cenovou ponukou na 550 000 eur, ale uvažujete, že ak sa vám podarí nájsť kontakt na dôležitých ľudí z nemocnice, môžete dať ponuku na 480 000 a potom sa dohodnete na dodatku k zmluve, ktorým prídete na svojich 550 000 eur. S termínom ani technickými požiadavkami nemáte

problémy.

Podnikateľ D
Zistíte si, kto sú členovia výberovej komisie a prostredníctvom vášho bývalého spolužiaka si dohodnete stretnutie s jedným z jej členov. Ten vám poskytne dodatočné informácie. Pokúsite sa s ním dohodnúť, že v prípade, ak zákazku získate, ste ochotný 8 % z jej hodnoty poskytnúť obstarávateľovi.

Podnikateľ E
Zistíte si, kto sú členovia výberovej komisie a hľadáte možnosti (osobné, stranícke), ako ich kontaktovať. Podarí sa vám stretnúť s jedným z jej členov, ktorého presvedčíte, že ak do hodnotiacich kritérií dá parameter Y, jedine vaša firma na základe tohto kritéria môže získať body. Ste ochotní za to poskytnúť protislužbu – zaplatenie exotickej dovolenky.

Podnikateľ F
Riaditeľ nemocnice je členom politickej strany, ktorej ste poskytli príspevok na voľby, pokúšate sa naňho nájsť stranícky kontakt a porozprávať sa o tom, že by bolo dobré, ak by práve tí podnikatelia, ktorí majú blízko k tejto strane, dostávali zákazky.

Podnikateľ G
Pretože sa vaše ponuky pri súťažiach pravidelne stretávajú s ponukami tých istých 4 – 5 firiem, pokúsite sa s konkurentmi tajne dohodnúť na tom, že ak budete svoje ponuky koordinovať a vždy sa dohodnete na tom, kto „danú súťaž“ vyhrá, budete z toho mať prospech všetci, pretože vaše ponuky môžu byť drahšie.

ČLENOVIA VÝBEROVEJ KOMISIE

Člen 1
Riaditeľ vás poveril zostaviť výberovú komisiu a vypracovať hodnotiace kritériá.

Člen 2
Ste členom výberovej komisie a máte podozrenie, že ďalší členovia majú záujem na tom, aby zákazku získala istá firma.

Člen 3
Ste členom výberovej komisie a potrebujete ovplyvniť ostatných členov, aby zákazku získala firma D.

Člen 4
Ste členom výberovej komisie a potrebujete ovplyvniť ostatných členov, aby sa do hodnotiacich kritérií dostal nový parameter Y a mal vysokú dôležitosť.

Člen 5
Ste členom výberovej komisie.

Člen 6
Ste členom výberovej komisie.

Člen 7
Ste členom výberovej komisie.

PRACOVNÍCI KONTROLY

Pracovník kontroly 1
Ste pracovníkom internej kontroly a dostali ste podnet, že pri výbere firmy na dodávku röntgenu nebolo všetko v poriadku.

Pracovník kontroly 2
Ste pracovníkom internej kontroly.

Pracovník kontroly 3
Ste pracovníkom NKÚ a máte poverenie na kontrolu výberového konania pre nemocnicu.

ŽURNALISTI

Žurnalista 1
Ste žurnalistom a dostali ste tip pozrieť sa na výberové konanie pre nemocnicu.

Žurnalista 2
Ste novinárom a v redakcii vám naznačili, že by bolo dobré, ak by sa v tlači objavili negatívne informácie o konkurenčnej firme k firme D, ktorá si pravidelne u vás objednáva reklamu.

Žurnalista 3
Ste novinárom denníka, ktorý má blízko k politickej opozícii, preto by ste z nejasností okolo výberového konania chceli urobiť kauzu. [12]

PRÍLOHA 10

- Pracovníci odboru boja proti korupcii Prezídia policajného zboru zdokumentovali trestný čin prijímania úplatku podľa § 328 a nasledujúcich Trestného zákona a trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona, ktorého sa dopustil 47-ročný právnik Mgr. O.G. ako správca konkurznej podstaty. Menovaný si v januári a opakovane začiatkom februára t.r. vyžiadal a prevzal úplatok v sume 15 000 eur za to, že ako správca konkurznej podstaty uprednostní určené osoby pri kúpe nehnuteľnosti. Prípad bol zaslaný na Okresný úrad vyšetrovania PZ Topoľčany na ďalšie konanie. (www.vlada.gov.sk/bojprotikorupcii).

- Existujú indície, že na Slovensku je úspešným podnikateľom človek s dobrými známosťami. Pri dobrých konexiách sa dá točiť zaujímavý biznis so Štátnymi hmotnými rezervami, železnicami či cez projekty financované z eurofondov. Podľa slov úspešného slovenského podnikateľa 10 % úspechu závisí od vlastnej práce a 90 % od konexií a korupcie. (Národná obroda, 10. 3. 2013)

- Podľa týždenníka Formát nemenovaný minister odmietol ponuku 50 tisíc eur za udržanie jedného človeka na teplom miestečku v podniku so 100-percentnou účasťou štátu. (Formát, 3. 3. 2013)

[12] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 18

- Napriek stratovosti Železničnej spoločnosti, zvyšovaniu cestovného, rušeniu tratí a zavádzaniu ďalších úsporných opatrení si spoločnosť chcela postaviť budovu za pol miliardy. (Národná obroda, 20. 11. 2012)

- Železnice SR prideľovali nadštandardné byty dokonca aj osobám, ktoré nie sú zamestnancami železníc. To určite nehovorí o hospodárnom vynakladaní verejných prostriedkov. (Sme, 1. 2. 2013)

- R. Huber, bývalý kantonálny inšpektor barov a reštauračných zariadení vo Švajčiarsku, v priebehu niekoľkých rokov stačil vybrať 1,84 mil. USD úplatkov za poskytovanie povolení. Táto správa spôsobila v krajine, kde sa poctivosť úradníkov považovala za samozrejmú, šok. Nikto si nemyslel, že kantonálne zákony, ktoré dávajú úradníkom veľké právomoci, by sa mohli zneužiť. Uchádzači o povolenie museli okrem iného preukázať, že na založenie podniku existuje dôvod. Podľa obžaloby Huber rozpútal „teror". Poberal úplatky vo forme pôžičiek alebo nútil uchádzačov, aby za absurdne vysoké ceny kupovali obrazy jeho zosnulého otca. Aj keď mal relatívne nízky plat, vlastnil dva byty a vybudoval 90-hektárové gazdovstvo s vinicou a umelým jazerom. Kantonálna vláda medzitým zmenila pravidlá, podľa ktorých uchádzači už nemusia uvádzať nijaký „dôvod". (Pope, J.: Protikorupčná príručka – skúsenosti z celého sveta. Bratislava: CPHR –Transparency International Slovensko, 2000)

- Podnikateľ z Giraltoviec udal inšpektorku Krajského inšpektorátu Slovenskej obchodnej inšpekcie v Prešove, že si od neho vypýtala úplatok. Malo sa to stať na bardejovskom jarmoku. Prípad preverujú bardejovskí policajti. Podnikateľ mal na jarmoku stánok s občerstvením. Ten navštívila aj inšpektorka, ktorá zistila nedoliatu malinovku. Ako uviedol, povedala mu, že za úplatok 100 eur mu udelí blokovú pokutu len vo výške 10 eur. Peniaze mal odovzdať inšpektorke a jej kolegovi v istej reštaurácii. Podnikateľ sa podľa informácií Pravdy s takýmto správaním inšpektorov stretol aj na jarmoku vo Svidníku, a tak keď stretol známeho policajta, povedal mu, čo sa deje. Policajti okamžite zasiahli, odpísali si čísla bankoviek a napokon inšpektorku zadržali po prevzatí peňazí. (Pravda, 13. 9. 2002)

- Pracovníci služby kriminálnej polície OR PZ v Malackách zdokumentovali prípad trestného činu podplácania podľa § 332 a nasledujúcich Trestného zákona, ktorého sa dopustil J. K., bytom v Skalici. Menovaný sa trestného činu dopustil tým spôsobom, že dňa 22. 6. 2014 po dopravnej nehode, ktorú spôsobil, v kancelárii realizácie dopravných nehôd na OR PZ v Malackách sľuboval a neskôr aj poskytol úplatok pracovníkovi dopravného inšpektorátu vo výške 500 eur za ponechanie vodičského preukazu a nespísanie zápisnice z dopravnej nehody. Menovaný týmto naplnil skutkovú podstatu trestného činu podplácania a prípad bol odstúpený na Okresný úrad vyšetrovania PZ v Malackách. (www.vlada.gov.sk/bojprotikorupcii). [13]

[13] Ďurajková, D. a kol.: Celospoločenský problém – Korupcia II. 2004, s. 18